

Mesinduse üldine olukord ja arengutendentsid Skandinaavia- ja Baltimaades, ülevaade Rootsisis 01.-03.02.2008.a. Põhjamaade ja Baltimaade Mesindusnõukogus arutatud teemadest

Kokkuvõtte ettekandest Jäned mesinduspäevadel 09.02.2008.a.

Lektor Aivo Sildnik, lektorileping PR-4-1.3-2

Mesinduspäev toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Eesti Mesinike Liidu esindajad võtsid 01.-03.02.2008.a. osa Rootsisis Mjölby väikelinnas toimunud Põhjamaade ja Baltimaade Mesindusnõukogu PBMN aastakoosolekust. Seal arutati mesinduse üldist olukorda ja arengutendentse PBMN liikmesmaades, Euroopa Liidus ja kogu maailmas. Lisaks sellele käsitleti mesindusprogrammide käiku ja tulemusi ning mesinduse alal tehtud uuringute ja mesilashaiguste tõrje alaseid ettekandeid. Järgnevalt kokkuvõtlik ülevaade kuuldust.

Kõigepealt mesinike arvu ja mesilasperede dünaamikast. Juba enam kui kolmkümmend aastat on kogu Euroopas olnud iseloomulik mesinike arvu vähenemine, seda eriti pärast varroatoosi ja selle hävitava mõju jõudmist meie mesilatesse. Vanemad mesinikud jäävad kõrvale ja noori ei tule kuigi palju juurde vaatamata kursuste korraldamisele ja mesinduse propageerimisele. Põhjus on suuresti selles, et mesindus on väga spetsiifiline ja üsnagi keeruline ja riskidega seotud tegevusala, mis pole noorte jaoks tulevikku silmas pidades atraktiivne. Selle tõttu hinnatakse praeguse seisuga nii Balti- kui ka Skandinaaviamaades mesinike keskmiseks vanuseks 56 – 57 aastat.

Mesinike arvukuse dünaamika on paraku ka viimastel aastatel jätkuvalt langeva iseloomuga. Võttes võrdluse aluseks mesinike arvu Skandinaaviamaades aastatel 2002, 2004 ja 2007, näeme järgmisi muutusi:

Riik / aasta	2002	2004	2007	Muutus, arv ja %	
Rootsi	11 300	10 600	9 700	- 1 600	- 14,2 %
Taani	3 800	3 800	3 600	- 200	- 5,2 %
Norra	3 400	3 400	2 800	- 600	- 17,6 %
Soome	2 800	2 600	2 400	- 400	- 14,3 %
Kokku:	21 300	19 400	18 500	- 2 800	- 13,1 %

Detailsem ülevaade anti Taani mesinduse struktuuri kohta. Taanis kuulub organiseerunud mesinikele enam kui 80 000 mesilasperet. Samas on Taanis 3 suuremat ja osaliselt üksteisega kattuvat mesindusorganisatsiooni – Taani Mesinike Liit 3 624 liiget, ca' 90 % mesilasperedest; Taani Professionaalsete Mesinike Liit (ca' 15 % peredest) ja Mesinike-Tõuaretajate Liit (ca' 10 % peredest).

Huvipakkuv oli ka Põhjamaade mesinduse struktuuris naiste osakaalu, samuti kohalike mesinike seltside arvu hinnang. Nii oli Rootsisis kui suurima mesindusmaa mesinikest 15 % naisi ja kokku toimus 309 mesinike piirkondlikku seltsi. Taanis, Norras ja Soomes vastavalt oli naiste osakaal mesinike hulgas 12 %, 11 % ja 20 % ning kohalike (piirkondlike) mesinike seltside arv vastavalt 80, 130 ja 38.

Baltimaade osas on mesinike arvu statistika olnud ebajärjekindel ja mitte just täpne. Kui Eestis oli 2001.a. põllumajandusloenduse andmetel kokku 7 600 mesilastepidajat ja 55 000 mesilasperet, siis praegseks on Eestis ilmselt orienteeruvalt 7 000 mesinikku ja 62 000 mesilasperet. Põhjuseks on mesinike vananemine ja kõrvalejäämine, samuti 2002/2003.a. karmi talve tõttu tekkinud suure

mesilasperede hukkumise ja mõnegi väiksema mesila hävimine. Mesilasperede arvu kasv on toimunud eelkõige tootmismesilate suurenemise arvel. Samas on raskusi mee turustamisel.

Lätis oli 2002.a. Läti Mesinike Liidu hinnangul 4 000 mesinikku, praegu aga veidi enam kui 3 000 mesinikku, kellest 1 200 on Läti ML liikmed. Kokku on Lätis umbes 65 000 mesilasperet, seega umbes võrdne 2002.a. näitajaga. Leedus oli 2002.a. hinnanguliselt 8 000 mesinikku ja 80 000 mesilasperet, 2007.a. aga vastavalt 7 500 mesinikku ja 90 000 mesilasperet. Mõlemas meie naaberriigis on mesinike arvu vähenemine seotud mesinike vananemise ja eriti Lätis ka maaelanikkonna arvukuse vähenemisega. Mesilasperede arv aga kasvab peamiselt professionaalsuse tõusu ja tootmismesilate suurenemise tulemusena.

Teiste oluliste teemadena käsitleti PBMN konverentsil eelkõige mesilashaiguste teemasid, selhulgas eriti varroatoosiga seotud küsimusi. Varroatoosi uuringutest olid suur osa huvitavamaid tulemusi saadud Rootsis Uppsala Ülikooli professor Ingemar Friesi poolt juhendatult. Tähtsal kohal olid uuringud erinevatye raviviiside efektiivsuse kohta, eriti kasutades orgaanilisi happeid ja teisi "rohelisi" ravivõtteid, samuti varroatoosi diagnostika vallas. Sellel teemal oli ka Eestist ettekanne. Samuti tegeldakse varroaresistentsete mesilasliinide väljaarendamise katsetega. Kuigi selles osas selgeltnähtavaid positiivseid tulemusi praeguseks veel ei ole, on testperedes siiski saavutatud mõne protsendi ulatuses parem varroatoositaluvus kontrollperedega võrreldes. Tööd jätkuvad.

Eraldi teemana arutleti ka mesilasperede kollapsi ja massilise hävimise üle USA-s ja Kanadas ning sarnaste juhtumite üle ka mitmetes Euroopa Liidu maades. Põhjamaades ja Baltimaades praegu veel selliseid ilmseid massihukkumisi ei ole olnud. Arutleti erinevate mesilasperede massilist hukkumist põhjustada võivate tegurite üle, kuid ühtki peamist põhjust ei osata välja tuua. Siiski on selgunud, et ühe kaasneva tunnuseks ilmnes 90% hukkunud perede korral Iisraeli ägeda paralüüsviiruse olemasolu mesilasperedes. Kuid seda ei peeta siiski mesilasperede hukkumise peamiseks põhjuseks. Lisanduvad veel taimekaitsetööde jääkide mõju, GMO-taimede põhjustatud häiringud mesilaste käitumises, muutused keskkonnatingimustes, mesilaste ühekülgne sööt tolmeldamistöödel jne.

Arendustöödest olid huvitavamad ettekanded Norra vaatlusmesilate võrgustiku teemal, mille vajadusteks on välja arendatud ja praegu täiustamisel olev elektroonse tarukaalu lahendus, kus GSM-signaaliga edastatakse kaalu juurest andmed nii tarukaalu, temperatuuri kui ka õhuniiskuse kohta keskpulti ja valikuliselt otse veebiportaale. See võimaldab saada reaajas ülevaate vaatlusmesilastest mesilasperede olukorra ja kliima- ning meekorjetingimuste kohta, mida saab ka veebilehel jälgida.

Huvitav oli ka Rootsi Mesinike Liidu projekt, mis on suunatud naismesinikele ja nende arvukuse suurendamisele. Naismesinikele korraldatakse eraldi koolitusi ja klubilisi üritusi, et neid rohkem liita ja neile meelepärast ning arendavat tegevust pakkuda. Samas soovitatakse naismesinikele koolituste käigus sobivamaid töövõtteid mesinduses, et füüsiliselt mitte tervist kahjustada ja väiksema füüsilise jõuga paremini ja otstarbekaid mesindustehnoloogilisi võtteid kasutades toime saada. See puudutab näiteks korpustarude korral tarukorpuste tõstmist, mee vurritamist jms. Samas on naismesinike teadmised üldjuhul meestega võrreldes samasugusel tasemel ja teadmiste osas naised mesinduses hätta ei jää, eriti kui neile piisavalt täiendkoolitust ja lisateavet pakkuda.